

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva 22./II. Del. zbornica. — Pošt. predal: 375. — Tel. št. 35-29. — Pošt. ček. rač. št. 17.548. — NAROČNINA: Za nečlane 3 din mesečno. LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO III.

LJUBLJANA, SOBOTA, 30. SEPTEMBRA 1939.

ŠTEV. 40.

Dvojčka

Mnogi, ki zasledujejo življenje samo iz površine po trenutnih dogajanjih in po zunanjih gestih, so bili izredno presenečeni ob sporazumu, ki sta ga nenedoma sklenili Nemčija in Rusija.

Na videz sta bili ti dve sili zadnja leta najhujši nepomirljivi nasprotnici in je bilo to v mnogih javnih izjavah od odločilnih funkcionarjev izredno jasno poudarjeno. Zdelo se je zato, da sta si narodni socializem v Nemčiji in boljševiški komunizem v Rusiji nespravljiva nasprotnika in da bo končno prišlo do obračuna med dvema ideologijama o ureditvi sveta.

Tako je sodil površni svet, ki se nikoli ne izprašuje ob izvršenih dejstvih in dogajanjih po pravih temeljnih vzrokih dotičnih dogajanj. Ni se zavedal, da so vodilni javni delavci poudarjali tako drastično nasprotstvo ene skupine do druge le zato, da so svoje težnje skrili za razmere svoje okolice in svojega naroda v bolj prikupljivo obliko.

Mi smo temu nasproti ves čas dosledno poudarili, da miselnost boljševizma in narodnega socializma izhaja iz enih in istih temeljnih osnov: iz odpora proti kapitalističnemu družabnemu redu, ki ga je rodil liberalizem, z liberalizmom temelji na isti nezavisnosti od najvišje božje avtoritete. Mesto te avtoritete je nujno bila postavljena avtoriteta človeka in njegov diktat. Tako je na mesto starih demokracij zavladal boljševiški in narodni socialistični diktatorski režim, v katerem sta končno združila vso oblast v svojih rokah dve osebnosti.

V besednem boju razprta, v temeljih pa istovetna pokreta sta tudi v praktičnem življenju v marsičem vodila isto taktično borbo in je v obeh izredno mnogo sličnih pojavov. Le zunanje prilike in morda osebni interesi kdo naj vodi, so bistveno vplivale na zunanjo raznolikost narodnosocialističnega in boljševiškega gibanja. Ko so se zunanje prilike izpremenile in ko so vodilne osebnosti zadosti utrdile svoj položaj, je bilo več kot naravno, da iz istih temeljev izviraajoči pokreti pozabijo na stara navidezna medsebojna nasprotstva in da se nekdanji tako »zelo razprti« nasprotniki objamejo in pobratijo.

Tako je prišlo do sporazuma med Nemčijo in Rusijo, tako sta se v skupnem objemu našla dva brata, ki sta dvojčka ene in iste skupne matere, skupne boguodtujene miselnosti.

Tudi v tem se kaže sorodstvo in istosmernost boljševizma in narodnega socializma, da sta eden bolj kot drugi manj v boju proti tej najvišji avtoriteti in proti Cerкви, ki je njena nosilka.

Kjer te avtoritete ni, vodijo ljudje, vodijo pa samo po lastnih ambicijah in ustvarjajo zato namesto božje svobode v človeški družbi avtoriteto človeka ali diktaturo. Dve diktaturi, dva dvojčka sta se torej po nekaj letih prepira našla radi trenutnih interesov, napravila spravo in presenetila svet. Morda to ni zadnje presenečenje s te strani

Smer našega dela

Da se izognemo nepotrebnemu boju v okviru delavskih vrst samih, kar je le v škodo delavstva in v korist kapitala, je potrebno, da zgradimo v narodu, kakor smo že naglasili, enoten delavski pokret. Udejstvovanje enotne delavske strokovne organizacije pa mora iti v glavnem v dveh pravcih, in sicer v obratu ter v boju zaboljšanje socialne zakonodaje, od katere učinkovitosti je v največji meri odvisen uspeh njenega dela v obratu. Uspehi v obratu so danes težki in če gremo stvari do dna, moramo ugotoviti, da je temu kriva neka pomanjkljivost v naši socialni zakonodaji. Zato moramo našo socialno zakonodajo dobro pregledati, da doženemo, v čem ta pomanjkljivost obstoja.

RAZREDNA IN STANOVSKA SOCIALNA ZAKONODAJA.

Našo delavsko zaščitno zakonodajo lahko delimo v dva dela. Prvi del tvorijo zakoni iz povojne dobe, drugi del pa zakoni in uredbe, ki so bile uveljavljene tekom zadnjih 4 let. Ta dva dela se načelno med seboj razlikujeta, kar včasih celo ovira učinkovitost skupnosti obeh delov.

Prvi del naše socialne zakonodaje ima v glavnem razredno obeležje. Člen 36. zakona o zaščiti delavcev n. pr. označi Delavsko zbornico izrecno za razredno predstavništvo. Jasno pa je, da tam, kjer obstoja razredno predstavništvo, mora biti tudi razredni boj. Da v tem oziru zakon o zaščiti delavcev res ustvarja možnost razrednega boja, dokazuje tudi člen 35., ki sicer pravi, da mora delodajalec dopuščati organiziranje delavcev, ne predvideva pa nobene sankcije za primer, da delodajalec to zakonsko določbo krši. Če smo ugotovili, da ima del naše socialne zakonodaje razredno obeležje, moramo tudi ugotoviti zakaj in kako je do tega prišlo. Zato pogledajmo činitelje, ki so sodelovali pri sestavljanju in uveljavljanju povojne socialne zakonodaje.

»ZASLUGE« MARKSISTOV.

S strani delavstva so pri sestavljanju socialnih zakonov sodelovali takratni strokovni in politični predstavniki delavstva — marksisti. Njim se ni šlo za socialno zaščito delavstva, temveč za to, da izvojujejo zakone, ki omogočajo razredni boj in s tem njim samim vodstvo in voditeljska mesta v tem razrednem boju. Če bi se marksisti namreč borili za res učinkovito delavsko zaščitno zakonodajo, ki izključuje razredni boj, tedaj bi vendar skopali grob svojim voditeljskim mestom in koritom. Kot materialisti pa vendar ne smejo biti tako nedosledni, temveč pri besedah o boljši bodočnosti proletariata tudi malce misliti na lastno boljše sedanost.

Stilizacija zakonodaje torej ni bila v korist delavstva, temveč njegovih rdečih voditeljev — in še nekoga. Ta nekdo je liberalističen kapital, kateremu je ta zakonodaja bila zelo všeč in sicer kar iz dveh razlogov: mogli so se njegovi predstavniki hvaliti s svojim socialnim čutom, da so delavstvu dali socialne zakone, obenem pa so bili sigurni, da bo kapital ostal zmagova-

in morda ob drugačnih prilikah lahko v kratkem doživimo zaradi ločenih interesov zopet kako drugo presenečenje. Združena dvojčka se lahko zopet spreta in zlasata.

lec v razrednem boju med delom in kapitalom, pri čemer so pravilno računali s številčno primeroma šibkim in in še obenem dovolj nezavednim delavskim stanom.

ZA UČINKOVITO STANOVSKO SOCIALNO ZAKONODAJO.

Drugi del naše socialne zakonodaje je vsekakor boljši od prvega in je deloma kljub nekaterim pomanjkljivostim, ki pa se bodo nujno popravile, kakor n. pr. Uredba o preskrbovanju brezposelnih delavcev, nič drugega, kakor zboljšana izdaja odlomka prvega dela, v tem primeru členov 70. do 107a zakona o zaščiti delavcev. Znano je, da se tudi že pripravljajo nova Uredba o delavskih zbornicah, ki bo razveljavila odnosne člene zakona o zaščiti delavcev. Iz vsega tega vidimo, da čimbolj napreduje in se razširja drugi del socialne zakonodaje, ki ne nosi več razrednega obeležja, da postane prvi del tem krajši, vsa socialna zakonodaja v svoji celoti pa boljša za naše delavstvo. Naša dolžnost je torej, da ta proces s svojim strokovnim delom pospešimo in iz naše zaščitne zakonodaje čimprej izločimo vse tiste določbe, ki so bile v interesu marksizma in kapitala, ter da se borimo za uveljavljenje določb, ki bodo naše delavstvo res ščitile kot ravnopraven stan v narodni skupnosti. Pri tem mislimo pred vsem na člen 35. zakona o zaščiti delavcev, ki mora brezpogojno predvidevati primerne kazni za tiste delodajalce, ki določbe teh členov kršijo.

Mnenja smo, da mora socialna zakonodaja interese delavstva v isti meri zavarovati in ščititi, kakor je to slu-

čaj pri kazenskem zakoniku, n. pr. glede zaščite privatne lastnine. Ni namreč dovolj, da zakon tatvino izrecno zabrani, temveč mora tudi določati kazni za tistega, ki kljub temu krađe in orožnika, ki tatu privede pred sodišče, ter postaviti sodnika, ki ga sodi. Vloga orožnika v socialni zaščiti delavstva pa pripada Inspekciji dela, katere ustroj se mora zato tako spopolniti, da bo ona res kos svoji nalogi in postane varuh socialne zakonodaje, more prestopke izslediti in krivce dostaviti oblastim, da jih kaznuje.

POMAGALA NAM BO »POLITIKA«

Rekli smo torej, da hočemo delavstvu priboriti učinkovito socialno zaščitno zakonodajo. Zakonov pa ZZZ ne more uveljaviti, ker ni političen činitelj, čeprav naši nasprotniki venomer vlečejo svojo neharmonično harmoniko o »politični« ZZZ. Prepričani pa smo, da bo razvoj notranjepolitičnega položaja naša stremeljenja precej olajšal. Ravno v tem oziru za delavski stan ni vseeno, kdo je na oblasti in kakšna sta kompetenca in delokrog enega ali drugega organa oblasti. Mi smo vsekakor toliko politični, da kot strokovna organizacija slovenskega delavstva pozdravljamo novo ureditev države, po kateri dobimo svojo slovensko banovino s čim širšo samoupravo tudi glede socialne politike, kar bo le v korist slovenskega delavskega stanu. S tem bo ustvarjen predpogoj, da dobi naš slovenski delavski stan v okviru splošne socialne zakonodaje naše jugoslovanske države tudi našim slovenskim gospodarskim in kulturnim razmeram odgovarjajočo slovensko socialno zakonodajo.

Zasedanje plenuma centralnega tajništva Delavskih zbornic

V prostorih Delavske zbornice v Splitu se je 23. in 24. t. m. vršila seja plenuma odbora centralnega tajništva Delavskih zbornic. Udeležili so se plenuma delegati iz vseh zbornic. Od slovenskih delegatov so bili prisotni tov. Viktor Kozamernik, Stane Golob, Fr. Preželj in ing. Vinko Košir. Zasedanju je predsedoval g. Ivan Blazibad.

Tov. Zarja Popović, tajnik centralnega tajništva Del. zbornic je podal obširno poročilo o delu tajništva ter je pokazal na vse aktualne probleme iz delovnega prava, ki jih je treba čim prej rešiti.

Plenum je zahteval, da se skliče glede predloga za spremembo uredbe o preskrbovanju brezposelnih delavcev nova konferenca, kateri naj bi prisostvovali zakoniti predstavniki delavstva, torej Delavske zbornice in njihovo centralno tajništvo. Plenum je bil večinoma tudi mnenja, da z dosedanjimi prihodi in finančnimi deli Delavske zbornice ne morejo popolnoma vršiti svoje funkcije. Mnenja je, da bi bilo zato potrebno, da se prispevki v Del. zbornice zvišajo od 3 na 4%.

Dalje je plenum razpravljalo o zadevah splošne socialne politike ter se je izrazil proti sistemu komisarjev v delavskih ustanovah in istočasno za popolno demokracijo. Odobril je načrt za službeno pragmatiko osebja Delavskih zbornic. Nastavil je v centralnem tajništvu posebnega slovenskega zastopnika Gasar Albina v centr. tajni-

štvu v Beogradu. Plenum se je poleg tega zavzemal tudi za razširjenje pokojninskega zavarovanja na trgovske nastavljenke, na zobotehniko in strojnike. Sprejel je tozadevno posebno resolucijo. Nasproti komisarijatov, ki jih napovedujejo v socialnih ustanovah razni laži - demokratije vseh mogočih barv, je centralno tajništvo zavzelo absolutno odklonilno stališče.

K mnenju plenuma Delavskih zbornic, da naj se prispevki v zbornice zvišajo od 3 na 4% smatramo potrebno, da pokažemo tudi na nagibe, ki so bili merodajni, da je to mnenje v večini obveljalo. Delavske zbornice po sedanjem sistemu imajo namreč ogromne upravne stroške in požro tako rekoč celoten prispevek delavstva samo za svoj aparat, dočim za socialno-politične svrhe ne ostane ničesar. Ne morejo zato zbornice vršiti svoje naloge tako, kakor bi bilo potrebno. Če bi se procent zvišal, bi se celoten zvišek porabil v za socialno-politične svrhe, dočim bi upravni stroški ostali na dosedanjih višini. Proporcionalno bi s tem pridobili delavci mnogo več zase, če se procent spremeni, kakor pa če ostane na stari višini.

Čenj. naročnike - nečlane.

ki še niso poravnali naročnino za leto 1939 prosimo, da nam zanjo nakazejo znesek din 36.— po priloženi položnici.

UPRAVA.

Akcija Delavske zbornice

Uprava Delavske zbornice je k stališču zakona o spremembah in dopolnitvah obrtnega zakona, razposlala vsem pri zbornici registriranim organizacijam in vsem članom plenuma posebno okrožnico, s katero nakazuje, kako bi bilo treba te spremembe izvesti. Sestavila je za kongres Delavskih zbornic, ki naj bi se vršil v kratkem, posebno resolucijo. Ta resolucija se glasi:

NAČRT RESOLUCIJE K NOVELI ZA SPREMEMBO OBRT. ZAKONA

Po zaslišanju referata o vsebini načrta novele za spremembo obrtnega zakona ter ugotovitvah, da so posamezne določbe sedaj veljavnega obrtnega zakona nejasne, nepopolne in celo v kontradikciji z ostalo socialno zakonodajo, zavzame kongres naslednje stališče:

1. V svrhu pojačanja učinkovitosti posameznih odredb obstoječe socialno politične zakonodaje ter v svrhu dosege enotne socialno-politične prakse, naj se čimprej pristopi k »unifikaciji dosedanjih socialno-političnih zakonov in uredb« ter vso delavsko in nameščensko socialno zakonodajo združi v enotnem »zakonu o delovnem pravu.«

2. Dokler se ta unifikacija ne izvede, pa naj se v svrhu dosege čimvečje preciznosti in jasnosti izda novela obstoječega obrtnega zakona z upoštevanjem sledečih predlogov:

a) Obrtni zakon naj se popravi in dopolni le v onih točkah, kjer gre za očitne pogoje in kontradikcije z ostalimi zakoni odnosno odredbami drugih delov obrtnega zakona. S popravami naj se ne dela nobenih materialnih sprememb, zlasti pa naj se ne spreminja sedanjih principov;

b) kjer dopolnjuje obrtni zakon starejšo socialno-politično zakonodajo, naj se določbe stilizirajo tako, da bodo prejšnje zakone le izpopolnjevale, nikakor pa ne zmanjševale ali povzročale dvomnosti;

c) izdela naj se točna razmejitev delokrogov posameznih obrtov, onemogoči šušmarstvo ter poskrbi za učinkovito in pospešeno kontrolo nad izvajanjem odredb obrtnega zakona;

d) obrtne obratovalnice javnopravnih ustanov naj se izenačijo glede dolžnosti in obvez s priv. obratovalnicami.

3. V kolikor pa bi nameravalo ministrstvo pristopiti k materialnim spremembam delovnega prava, pa si pri-

držujejo delavske zbornice pravico naknadno staviti predloge za izpopolnitev in pojačanje delovnega prava, vsebovanega v obrtnem zakonu.

4. Predlogi za spremembo obrtnega zakona v smislu tč. 2. te resolucije so resoluciji priloženi.

Uprava zbornice je svoje stališče k načrtu zakona zavzela po tehtnem študiju in po pretresu upravičenih interesov vseh, ki pridejo tu v poštev.

Tako živi vajenec

Teško je življenje delavcev, pa tudi vajencem, mladim delavcem, se ne godi nič boljše. Nasprotno, marsikaj morajo molče prenašati in trpeti, za kar se lahko delavec upre in se lahko sklicuje na zakon. Za mlade delavce pa se zdi, kakor da ni zakona. Še vedno izkoriščanje, pretepanje, še vedno morajo delati do poznih večernih ur in ob nedeljah. Če pa bi poskušal postaviti se za svoje pravice, tedaj je po njem. Še vedno prevladuje mnenje, da je vajenec neke vrste topa žival, ki jo do mile volje lahko izkoriščaš in obračaš, če se ti zdi primerno. Da pa ne bomo delali krivice, pribijemo: razen nekaterih častnih izjem.

Pa pustimo to za danes. Od trgovskih vajencev smo prejeli dopis, ki pojasnjuje njihove težave. To je obupno visoka šolnina.

Trgovski vajenci, ki obiskujejo trgovsko nadaljevalno šolo, morajo vplačati v začetku šolskega leta za vpisnino 100 din, za šolnino 400 din, skupaj za eno leto 500 din.

Drugo leto 400 din, tretje leto tudi 400 din, poleg tega pa še oprostino v znesku 100. Skupaj mora plačati vaje-

Ozirala se je na privatne delodajalce, na državo in javnopravne edinice. Ni pozabila, da je treba ločiti med industrijo, med pravo obrtstvo in malo ter domačo obrtstvo. Dodala je gledanje na sedanji obrtni zakon s strani delavstva ter njegovo stališče za v bodoče. Sestavila je tudi konkretne predloge delojemalcev, da bi novela tako čimbolje odgovarjala interesom delavskega stanu.

nec v treh letih reci in piši 1400 din.

Pa to ni vse. Poleg tega si mora vse potrebščine, knjige, zvezke, razne skripte kupiti sam. V šoli ne prejme niti peresa. Zdaj je celo to v modi na naši šoli, da mora kupovati razne učne knjige (slovenske in nemške), vsako leto druge, najnovejše izdaje. Tako da knjigo drugo leto niti prodati ne moreš, ker je že nova izdaja.

Res nekaterim vajencem plačajo to gospodarji, a ne vsem. In ako jo plača gospodar, je v tej šolnini vračunana že vsa vajenčeva nagrada za celo leto. Posebno težko pa je za one, ki morajo to visoko vsoto zbrati sami, kakor vedo in znajo. Tista skromna napitnina, ki jo dobe od dobrih strank, jim ne more dosti pomagati. Saj nekateri niti tople hrane nimajo niti obleke in obuvala.

Teško je to vprašanje, posebno za nas manj premožne vajence. Vendar stvar se da urediti, tako da ne bodo trpela ne šola ne mi revni vajenci.

Oprostite nas teh obupno visokih dajatev. Vsaj revni in oni, ki med letom ne prejema nobene nagrade, naj bodo oproščeni.

Brezposelne podpore za čas orožnih vaj

Na predlog Osrednje uprave za posredovanje dela je sprejelo predsedništvo centralnega odbora za posredovanje dela na svoji seji dne 18. IX. 1939 po določilih čl. 40. Uredbe o preskrbovanju brezposelnih delavcev načeln sklep, da poziv na orožne vaje ni ovira za uživanje pravice do podpore in prejemanje iste po čl. 69. Uredbe; sklep se glasi:

»S pozivom na orožne vaje obdrži delavec pravico do podpore po predpisih Uredbe, za izplačilo podpore pa se ima

uporabiti čl. 69. tč. 4. Uredbe, brez ozira, če je bil delavec pri nastopu vojaške službe brezposeln in kot takšen prijavljen ali ne.

Dan nastopa vojaške dolžnosti se smatra kot dan prijave brezposelnosti, v kolikor se prijavi že prej ni napravila. Dan nastopa vojaške službe se mora ugotoviti z verodostojnim dokazom.

Ta sklep je obvezen za vse uprave za posredovanje dela.«

Iz dnevnika španskega dobrovoljca

(Nadaljevanje.)

15. decembra, Ripolj:

»Iz tega mesta smo morali vsled terorja Čeke in komunistov nad civilnim prebivalstvom Španije pobegniti, ker bi se sicer dvignilo zoper nas in nas napadlo celo mesto.«

10. januarja 1939.

»Ta dan se je odpeljalo pet vlakov onih, ki so se javili za Mehiko. Na francoski meji pa so jih ustavili. K njim je prišel Andrej Martin (o tem človeku smo imeli priliko čitati v »Slovencu«, kako je bil napaden v francoskem senatu radi njegovega nečloveškega postopanja v Španiji — opomba pisca) z revolverjem v roki in jim je grozil, da morajo nazaj na fronto, — kdor ne gre, ni komunist, temveč buržuj in fašist. Izjavil jim je dalje, da jih bo dal nabasati v tovarne vagonne z vsemi barcelonskimi in valencijskimi k... in jih poslal nazaj. Po tem dogodku se je vsa ta ogromna masa, ki je upala na rešitev v Mexiki, raztepla na vse strani. Mnogo jih je mahnilo proti Franciji peš, drugi pa so prišli nazaj k nam.«

23. januarja 1939.

Opisuje, da so bili nastanjeni v neki vasi Hers, tri kilometre višje od Figueraza, ob cesti, v veliki šoli. Tu je že imenovani Andrej Martin organiziral prostovoljno mobilizacijo internacionalcev Jugoslovanov in Čehov za v-

fronto. Vse to pa se je delalo brez vsake vednosti španskih oblasti, vse po nalogu komunistične Čeke. Javilo se jih niti ena tretjina ni. Že poznani Guštinčič, vodja komunistov, se je izmazal na ta način, da bo v Port Bou organiziral internacionalno pošto. Jugoslovani so takoj vedeli, kaj s tem namerava. Ostal bi zopet pri paketih in pismih, za vsak slučaj pa že na meji. Od francoske meje bi bil ločen samo od 100 metrov dolgega predora. Pričeli so zopet terorizirati za povratek na fronto. Organizirali so neko komisijo, katera je imela nalogo, pregledati vsakega posameznika, in če ugotovi, da je zdrav, ga prisiliti k mobilizaciji. Toda ljudje, vajeni že vsega, se niti od teh samozancev niso pustili več strahovati. Po padcu Barcelone se je vse civilno prebivalstvo — internacionalisti in španski vojaki — umikalo in bežalo v splošnem neredu proti francoski meji. Avijacija je v Barceloni, po pripovedovanju očividcev, razbila nad polovico mesta. Bilo je na tisoče in tisoče mrtvih. Vse ceste proti francoski meji so bile natrpane z avtomobili in vozovi otrok, žena ter starcev in vojaštva. V nepopisni gneči so se prerivali naprej, kar pa je šlo silno počasi.

Francija 5. febr. 1939.

Piše dobesedno: »Na obeh straneh ceste so goreli ognji, bilo jih je na tisoče, njihov dim je kar rezal v oči. Z Jožetom Mavcem se postaviva v dolgo vrsto vojaštva. Po počasnem premikanju se končno le približava rampi, za katero je stalo mnogo francoskega vojaštva in so nas po 10 naenkrat spuščali preko meje. Bil sem pretipan od

štirih francoskih vojakov. Ker pa s tovarišem nisva imela, razen malega nahrbtnika, nobene prtljage, sva hitro opravila. Ob straneh so bili celi kupi orožja, pušk, pištol in bomb.

Postavljamo se zopet v vrsto, katera se že počasi pomika dalje, spremljana od vojaštva in gardistov. Po par kilometrov spuščanja se je pričela vrsta trgati. Ljudje so od zmučenosti polegali kraj ceste, mnogo jih je zakurilo ponovno ognje, ker je bilo mraz, da je šlo za nohte. Po kaki dveurni hoji pridemo v dolino, kjer je počitek, da se zbere vsa procesija. Ko se je pričelo daniti, se začuje s ceste klic »allèz — allèz!« Nekateri so zaspali. Puškino kopito ali brca jih je spravila pokonci. To je bil oni obljubljeni sprejem, o katerem so nam v Španiji komunistični kolovodje pripovedovali, kako častno nas bo francoski proletarijat sprejel. Hodimo po dolgi, ravni cesti; kilometer za kilometer izginja mimo nas, uro za uro, mi pa kar dalje — neznano kam. Pričeli smo pogosteje počivati. V gumijastih čevljih so nas peklo noge. Ob cesti na obeh straneh vse polno ranjencev in onemoglih ljudi, ki ne morejo naprej. Niti klici »allèz — allèz« in puškina kopita žandarjev jih ne spravijo na noge. Prav počasi, do smrti izžrpani, se vsa ogromna masa ljudstva vali naprej, za nami je že preko 50 km. Vrste so se vedno bolj redčile. Obnemoglih je bilo vedno več. S tovarišem se prav počasi rijsva naprej in dospeva v malo mestece, Argeles sur Mer. Na obeh straneh ceste je stal gost špalir naroda, ki nas je opazoval in gledal kot cirkuške konje. Nikjer nikakega sočutja, niti pozdrav. Bili smo skrajno razoča-

Poročilo D. Z. o mezdnih gibanjih

Na področju ljubljanske Delavske zbornice so bile sklenjene nove kolektivne pogodbe in sporazumi v zadnjih tednih v sledečih podjetjih:

Cinkarna d. d., Celje: Doseženi so bili plačani dopusti, delavstvo se je razvrstilo v kategorije, delavstvu se je priznalo nekaj ugodnosti v naravnih dajatvah.

KID, Jesenice: Tu so se zvišale mezde, povečalo se je število praznikov in dopustov tekom leta.

Lesna industrija v Ribnici: Dosegli so nekaj dni plačanega dopusta.

Pekovski obrati v Celju: Priborili so staro kolektivno pogodbo z malimi zboljšanimi.

Industrija papirja in lepenke, Sladki vrh: Doseglo se je delno zvišanje plač.

V teku so sledeča mezdna gibanja: Pekovski obrati Maribor, združenje krojačev Maribor, pivovarna Laško, rudnik »Pečovnik« pri Celju, parna žaga kneza Auersperga, Soteska.

Za prosveto delavstva

KNJIŽNICA DEL. ZBORNICE V LJUBLJANI

je v letošnjem prvem polletju izposodila 29.576 knjig, od teh 14.554 slovenskih, 747 srbskih in hrvatskih, 13.976 nemških 299 francoskih, angleških in drugih knjig. Na novo se je vpisalo 275 članov (Vpisnina znaša le 2 din.)

KNJIŽNICA DEL. ZBORNICE V MARIBORU

je v istem času izposodila 17.846 knjig, od teh 8.007 slovenskih, 612 srbskih in hrvatskih, 9090 nemških in 137 drugih knjig. Novih članov se je vpisalo 181.

Obe knjižnici sta odprti vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od 5. do 8. ure zvečer. Nabavljata si vedno nove dobre knjige, izposojnina knjig je zelo nizka. Brezposelni delavci in nameščenci imajo pa še 50% popusta. Po učne knjige se izposojajo na 4 tedne. Tudi na deželo se izposojajo knjige.

KNJIŽNICA DEL. ZBORNICE V CELJU

bo začela poslovati to jesen, tako da bodo imela tri glavna naša mesta svoje delavske knjižnice, ki širijo prosveto med najširše plasti delovnega ljudstva.

rani. Od nikogar nikjer nikake pomoči. Še tri kilometre in pol imamo do morja. Pokazal se nam je do 500 metrov široko peščen paš ob morju, ki je bil ves ograjen z bodečo žico. Ljudstva je bilo za to žično ograjo ogromno. Tudi midva vstopiva s teškim korakom, v upanju, da je to samo počivališče za dva, tri dni, ker ni nikjer nikakih barak. Lačna in zmučena do smrti se takoj vlečeva na mrzli pesek — in sva oba zaspala. Zbudil naju je šele žandar z brco, da morava dalje, v notranjost prostora. Vsako jutro je bilo za prst debelo slane na nas. Kljub izmučenosti se ni dalo spati. Žene so svoje otročiče zvečer zagrebale v pesek in jih na ta način varovale še hujšega mraza. Iz kosov lesa, kar ga je vrglo morje na obrežje, so si tu pa tam zakurili ognje. Toda kaj bo to — za tako ogromno maso ljudi! Valile so se pa še vedno nove trume... Nas je bilo zbranih že čez 7000. Na več krajih so se napravile po dva kilometra dolge vrste, kjer se je razdeljeval kruh. Tri ure sva čakala s tovarišem, preden sva prišla na vrsto in dobila hlebec, kilogram težkega kruha. Druge hrane 4 dni nismo dobili.«

Opisuje še naprej grozno trpljenje v tem začasnem taborišču. Vsak dan se jih je popisovalo, kam kdo hoče iti, odposlalo pa se ni nikogar nikamor. Neki dan jih je obiskal v tem taborišču celo zastopnik našega poslaništva v Franciji in dal razveseljive izjave, da upa, da se bodo lahko vrnili domov vsi, razen nekoliko izjem. S tovarišem sva napravila vse, da se nama omogoči povratek v domovino.

(Konec prihodnjč.)

Naša borba - naša rast

Občni zbor Strokovne zveze vinarjev — ZZD

Dne 17. septembra t. l. so se viničarski delegati zbrali k zasedanju 19. rednega občnega zbora svoje stanovske organizacije. Občni zbor je bil polnoštevilno obiskan. Udeležil se ga je tudi naš prijatelj, minister n. r. g. Snoj, zastopnik Prekmurških delavcev g. Casar Jožef, ter zastopnik centrale ZZD, tov. Rozman Peter. Na povabilo organizacije je imel g. Snoj daljši govor, v katerem je orisal današnji položaj ter nam dal nadaljnji smernic in spodbud za nadaljnje delo. Predvsem je poudaril važnost stanovske organizacije, katero treba razširiti in utrditi. Za njegova izvajanja je žel vse priznanje navzočih, ter so ga pri njegovem odhodu viničarji spontano pozdravljali kot svojega odkritosrčnega prijatelja, ki se je vedno boril za boljšo bodočnost viničarjev, za kar smo mu iskreno hvaležni.

Občni zbor je vodil namesto odsotnega načelnika in podnačelnika, ki sta bila odpoklicana v vojaško službo — tov. Košnik Joža. Tov. načelniku Korošec Slavku in podnačelniku tov. Ribič Avgustu sta bili z občnega zbora odposlani pozdravni pismi. Nato so bila podana poročila posameznih članov načelstva in strokovnega tajnika, ki v glavnem obsegajo:

Načelstvo je imelo v preteklem poslovnem letu 14 rednih sej. Uprava načelstva pa 10 rednih sej. Včlanjenim podružnicam je bilo odposlanih 14 krožnic. Dopisov došlo 418, odposlani 1151.

Finančno stanje za leto 1938:

Prebitek 1. I. 1938	26.798.68
Vplačano	97.465.25
Izdano	108.219.30
Prebitek 31. XII. 1938	16.044.63
	124.263.93
	124.263.93

ORGANIZACIJSKO POROČILO

Število redno plačujočega članstva je 1672 organiziranih v 418 družinah. Včlanjene podružnice so: Sv. Miklavž, Ljutomer, Štrigova, Kapela, Gornja Radgona, Svetinje, Sv. Barbara v Halozah, Slovenska Bistrica, Fram, Maribor, Jarenina, Limbuš. Na novo so se osnovala v letošnjem letu: Sv. Bolfenk pri Središću, Zavre v Halozah, Ptuj, Celje, Svečina, Sv. Jurij ob Pesnici, Zg. Sv. Kungota, Sv. Jakob v Slov. Goricah, St. Ilj v Sl. goricah, Vratji vrh. G. Omurek, ter obstoječe plačilnice v Mali Nedelji in Sovjaku. Po vseh teh podružnicah je zveza priredila 35 zborovanj, tabor v Jeruzalemu in Kapeli, ter veliko protestno zborovanje v Mariboru. Zborovanja in tabori so imeli velik moralni uspeh, ter visoko dvignili stanovsko in narodno zavest viničarjev predvsem v obmejnih krajih.

STROKOVNO POROČILO

Organizacija je v vseh spornih zadevah posameznih članov takoj povsod posredovala in tudi v 90% dosegla uspeh. Posameznih intervencij pri vinogradnikih je bilo v 82 slučajih. Viničarskih komisij je organizacija predložila in sodela v 66 slučajih. Šest razprav pa je predložila v razpravo sodiščem. Uspeh teh intervencij in razprav pred viničarskimi komisijami je čez 100 tisoč din, ki jih posamezni viničarji ne bi nikdar dobili kot svoje upravičene prejemke za izvršeno delo, ako ne bi bilo organizacije.

Najtežje in tudi uspešno je bilo delo zveze za doseg nove uredbe o viničarskem redu. Koliko zborovanj, intervencij, anket, resolucij itd. se je vršilo in razpravljalo tako dolgo, da smo s pomočjo našega narodnega predstavništva, ZZD in Del. zbornice to uredbo tudi dosegli in je zakonjena. Velikanske borbe so se vršile po zakonitvi uredbe predvsem v Mariborski okolici, kjer je peščica tuzemskih vinogradnikov, ki niso in jih ne moremo imenovati, da so v sklopu naše narodne skupnosti, nahujskali predvsem inozemske vinogradnike, da so ti odpovedali službe čez 300 viničarjem samo zato, da bi sabotirali novo uredbo viničarskega reda. V teh težkih časih je organizacija dala viničarjem vsjo moralno oporo, ter posamezne slučaje likvidirala. Veliko zahvalo izreka občni zbor g. banu dr. Marku Natlačenu, ki je v tej borbi posegel vmes z odločbo kr. banske uprave, da se viničarjev ne sme preganjati, in se mora nova uredba strogo in dosledno izvajati.

STATISTIČNI PREGLED VINIČARSKEGA STANU

Organizacija je v preteklem poslovnem letu tudi zbirala statistične podatke po vseh vinorodnih občinah. Bilo je to ogromno delo, ki se je izvršilo v 78 upravnih občinah. V vseh teh občinah je v službah v kmečkih viničarijah 2187 viničarskih

družin, ki spadajo pod definicijo uredbe viničarskega reda. Od teh je: otrok do 8 let, skupaj 3913, šoloobveznih otrok 3103, delazmožnih od 16 let naprej 7612, starcev 1083, pohabljenih 172, tuberkulozno stalno bolnih 52, skupaj oseb 15.893. V viničarijah, ki ne spadajo pod definicijo uredbe o viničarskem redu, živi 3531 družin, ali oseb skupaj 13.124. Manjka še poročilo iz 9 vinorodnih občin, ki se kljub temu, da so dobile odlok od kr. banske uprave, niso odzvale vabilu, da zberejo tozadevne podatke. Denarni zaslužek je v 7 občinah do 5 din dnevno, v 9 občinah od 5 do 8 din dnevno, v 21 občinah 8 do 10 din, v 15 občinah od 10 do 15 din, v 4 občinah od 15 do 25 din dnevno, v eni občini dnevna mezda 1 din, ostale občine niso dale tozadevnih podatkov. Naturalni prejemki so skoraj povsod enaki. Značilno toda samo ob sebi umevno je, da so mezde povsod tam, kjer so viničarji gosto naseljeni, nižje kot v tistih krajih, kjer so viničarje redke, ker je v teh krajih delovna moč bolj poceni, kar vinogradniki vedo dobro izrabiti.

V naturalnih prejemkih so na najslabšem v Halozah, v denarnem zaslužku pa Mariborski viničarji. Občinskih revežev-viničarjev je v teh občinah 250, za kar izdajo občine letno 264.916 din. Ta slika kaže, da izdajo naše občine v te namene velike vsote, ki pa posameznikom zelo malo pomagajo, ter se kaže prav tukaj nujna potreba po socialnem zavarovanju. V svrhu zdravljenja so izdale občine v l. 1938 viničarjem 3295 ubožnih listov. Ker vemo kako je zdravljenje na podlagi ubožnih listov, na podlagi podatkov, ki jih zbira naš podporni fond, stane to zdravljenje letno okrog 197.700 din.

NADZORSTVENO POROČILO

V imenu nadzorstva je podal poročilo tov. Trlep Karol iz Fram, ki je ugotovil, da je nadzorstvo pregledalo vse poslovanje zveze štirikrat in našlo vse v vzornem redu. Zato je predlagal naj da občni zbor dosedanjemu načelstvu razrešnico, kar je bilo z odobravanjem sprejeto. Zatem se je oglašil k besedi zastopnik prekmurskega delavstva g. Casar Josip, ki je izrazil veliko veselje nad uspehi naše organizacije, ter bil presenečen, kako notranje utrjena je viničarska organizacija, ki gre od zmage do zmage. V svojih nadaljnjih izjavah je prikazal bedno sliko prekmurskega sezonskega delavstva, ki je ravno sedaj v teh nemirnih časih najbolj prizadeto. Izrazil je prošnjo, naj viničarska organizacija stoji trdno ob strani prekmurskega delavstva in mu pomaga v njegovih tegobah. Občni zbor je izrekel, da hoče stati trdno ob strani tega delavstva, ter se skupaj z njim boriti za vseh naslepšo bodočnost.

POROČILO ZASTOPNIKA ZZD:

Centralni zastopnik tov. Rozman Peter je v krasnem govoru orisal celotni položaj delavstva, borbo organizacije za uveljavljanje njega pravic, dotaknil se vprašanja zakaj smo šli v ZZD, ter predvsem viničarje podžigal v njih stanovski zavesti, ki naj se potom svoje organizacije tudi kulturno dvigne. Za svoja izvajanja je žel vse priznanje navzočih delegatov in zborovalcev.

V načelstvo so bili na predlog tov. Plohl Franca soglasno izvoljeni naslednji tovariši: Načelnik tov. Korošec Slavko, namestnik tov. Košnik Joža, podnačelnik tov. Ribič Avgust, namestnik tov. Topličar Ignac, tajnik tov. Pučko Jožef, namestnik tov. Nedeč Ludvik, blagajnik tov. Kosič Janez, namestnik tov. Pučko Matija, odborniki: Grnjak Janez, Plohl Fr., Kozar Jožef, namestniki: Nedeč Martin, Mir Alojz, Rozman Martin. Nadzorstvo: Nedeč Marko, Šranc Ivan, Trlep Karol, Husjak Feliks. Delegat za občni zbor ZZD tov. Košnik Joža, namestnik: Kosič Janez.

USTANOVITEV VINIČARSKEGA OKROŽJA MARIBOR

Vsled velikega razmaha viničarskega pokreta se je na predlog načelstva zveze ustanovilo za teritorij srezov Maribor desni in levi breg viničarskega okrožja s sedežem v Mariboru, ter bil sprejet tozadevni pravilnik in izvoljen okrožni odbor, ki je: predsednik tov. Rozman Peter, podpredsednik tov. Bedrač Ivan, tajnik tov. Ferk Karol, odbornika Babič Jožef in Trlep Karol. Nadzorstvo: Brauč Anton, Kosič Janez in Nedeč Marko.

ODSEK

»VINIČARSKA SOCIALNA ŠOLA«

Pri načelstvu zveze v Ljutomeru se je ustanovil poseben odsek za vzgojo pred-

vsem mlajših članov organizacije, ki bo imel redna tedenska predavanja o vseh potrebnih vprašanjih, da se tako vzgoji čim širši kader sposobnih govornikov in funkcionarjev organizacije. Sprejet je bil tozadevni pravilnik in izvoljen odsekovni odbor: predsednik tov. Košnik Joža, podpredsednik tov. Korošec Slavko, tajnik tov. Rozman Rudolf, blagajnik tov. Husjak Feliks, knjižničar tov. Žirovnik Karol.

Občni zbor je odposlal brzojavko voditelju Slovencev g. dr. Korošču, v kateri mu izrekamo svojo veliko vdanost in zaupanje z željo, da se čimprej izda uredba o banovini Sloveniji. Istotako so bila odposlana pozdravna pisma z obširnimi resolucijami, ki jih je sprejel Jeruzalemski tabor in potrdil občni zbor g. banu dr. M. Natlačenu, predsedniku vlade g. Cvetkoviču in soc. ministru g. dr. Budisavljeviču. Sprejetih je bilo več važnih sklepov glede članarine, izvedbe soc. zavarovanja itd., nakar je tov. Košnik čez tri ure trajajoči lepo uspeli občni zbor zaključil s pozivom k novemu in vztrajnemu delu.

Občni zbor viničarske kreditne zadruge v Ljutomeru

Dne 15. avgusta t. l. se je vršil izredni občni zbor naše kreditne zadruge, za sprejemo pravil v smislu novega zadržnega zakona in dopolnilne volitve načelstva zadruge. Pravila zadruge so se v celoti spreminila. V načelstvo sta bila izvoljena združnika tov. Košnik Joža in Pučko Jožef. Načelstvo se je na svoji seji dne 13. sept. konstituiralo sledeče: načelnik tov. Košnik Joža, namestnik Kosič Janez, blagajnik tov. Pučko Jožef. S to izvolitvijo je načelstvo zadruge dokazalo, da ne rabi v svoji gospodarski organizaciji ljudi, ki delujejo proti naši stanovski organizaciji, viničarski zvezi.

Polhovgradec

V nedeljo, dne 8. oktobra bo ob pol 9. uri dopolne redni članski sestanek. Vabimo vse tovariše, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Pride zastopnik centrale.

Škofja Loka

Predsednik naše podružnice tov. Guzelj Jože se je poročil dne 24. septembra t. l. z gospodično Lenčko Dagorin. Mlademu paru želimo mnogo sreče!

Trbovlje

Preteklo nedeljo se je vršil v Društvenem domu članski sestanek, ki ga je otvoril podpredsednik tov. Prašnikar ter prisrčno pozdravil in predstavil delegata ZZD iz Ljubljane tov. Piriha.

Predš. tov. Jesih je najprej podal pregled čez tekoče zadeve naše krajevne organizacije, nakar je povzel besedo tov. Piriha; v svojem govoru je orisal vse važnejše dogodke, od kar je vladne posle prevzel v svoje večje roke naš predš. tov. Dragiša Cvetkovič, poudaril velik pomen sporazuma za naš nac. delavski pokret, prešel na poročilo o konferenci gl. odbora Jugorasa, o kateri je tudi naš list že poročal, ter je nato v krasnem govoru nanizal vse komponente, ki nam bodo v bodoče lajšali delo za dobrobit slov. katol. delavstva. Za svoja izrpana izvajanja je žel od navzočih prav mnogo odobravanja in prisrčno zahvalo; želimo, da bi čim večkrat prišel med nas in nas s svojo toplo besedo vzpodbujal k vztrajnemu delu.

Med živahno debato, ki se je razvila, je prišel na vrsto tudi § 221 obrtn. zakona, o čemer smo zavzeli svoje dokončno stališče.

Pobrežje pri Mariboru

Strokovna organizacija Zveze združenih delavcev, podružnica na Pobrežju, priredi v nedeljo, dne 1. oktobra 1939 popoldne ob tretji uri v Slomškovem domu, Aleksandrova c. 48, vinskogratcev z raznimi nastopi. Čisti dobiček je namenjen za podporo otrok revnih članov, ki bodo obdarovani za Božičnico. Vabimo vse naše delavstvo kakor tudi člane bližnjih podružnic, da se te prireditve v obilnem številu udeležijo ter tako podprejo to človekoljubno akcijo.

ECŽ — Ljubljana

Uslužbenci in delavci ljubljanske cestne električne žel., med katerimi so do pred-

Domače novice

PROTI ŠPEKULANTOM

Na predlog ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljevića je ministrski svet sprejel uredbo o pobijanju draginje. S to uredbo je obsežna, kakor je izjavil novinarjem minister dr. Konstantinovič, čela vrsta predmetov, katerih cene se bodo nadzirale. Uredba ne predvideva samo kontrole nad živili, temveč tudi nad drugimi predmeti. Uredba se nanaša na živila in pijače, krmo, obleko, obutev, kurivo, razsvetljavo, kmetijsko proizvodnjo, pogonski material, stavbeni material, stanovanja in lokale in vse predmete, ki nimajo luksuznega značaja.

DRŽAVNA PODPORA ZA DRUŽINE VOJAKOV

V zvezi z zunanjimi dogodki je odredba naše vlade, ki je pretekli teden na svoji seji sklenila, da bodo vsi vojaški obvezniki ki bi morali priti k vojakom, ki pa bi doma pustili svoje družine brez sredstev za življenje, poslej dobivali za svoje družine od države podpore. To je sklep, ki ga moramo le pozdraviti. Prav tako po pozdravljamo sklep vlade, ki je sklenila, da bo vsa živina, ki jo bo kmet dal za vojaške namene, plačana, da kmet ne bo imel škode, zlasti tisti, ki so s svojo živino mnogo zgubili.

SOL SE POCENI

Važen je tudi sklep vlade, da se mora poceniti cena soli, ki jo ljudstvo potrebuje za svojo prehrano. Na podlagi tega vladnega sklepa je upravni odbor državnih monopolov sklenil, da se cena soli zniža, in sicer: kamena sol v zrnih, morska debela in drobna, sol v briketah ter jodirana sol se zniža od 2.50 din za kilo na 1.50 din na kilo. Od 2.50 din za kilo se dalje zniža cena kamene zmlate ter morske zmlate soli. Denaturirana živinska sol, in sicer morska sušena, drobljena in v briketah se zniža od 1.25 din na 50 par za kilogram, morska, kamena zmlata se zniža od 1.50 din na 50 par za kilo.

STROGE ODREDBE HRVATSKEGA BANA

Ban Banovine Hrvatske dr. Ivo Šubašič je izdal sledeče opozorilo: V zadnjem času se je zgodilo več incidentov, ki so jih povzročili zlobni ljudje z namenom, da škodujejo ureditvi razmer in pravičnega reda v Banovini Hrvatski. Te osebe delajo bodisi iz zlobe, bodisi, da so tuji plačanci. To ogabno protinarodno rušilno delo pokrivajo z lažnivim nacionalizmom. Da bi se delovanje takšnih elementov lažje nadziralo in onemogočilo, je ban prepovedal vsa javna zborovanja v lokalih in na prostem.

RADI BI...

Socialna demokracija bi se v naši državi rada na novo organizirala. Hrvatje so socialdemokratom že povedali, da ne bodo pustili, da bi hrvatske delavce vodil kak belgrajski bogataš, kakršen je dr. Živko Topalovič. Tudi pri nas so sodrugi od Delavske Politike pretekli teden imeli v Celju zborovanje, kjer so sklenili, naj se poskusi začeti s socialistično stranko na Slovenskem. In tisto zborovanje je pozdravil isti dr. Živko Topalovič, ki je poprej vodil naše in hrvatske in srbske sodruge in ki je sicer sila petičen možak.

RAVNATELJSTVO SUZORJA RAZPUŠČENO

Minister za socialno politiko je razpustil dosedanje ravnateljstvo zagrebskega Osrednjega urada za zavarovanje delavcev ter imenoval za komisarja dr. Juraja Gasparca, bivšega velikega župana. Vprašanje Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu ni nikaka zgolj hrvatska zadeva, temveč je to zadeva vseh slovenskih, vseh hrvatskih in vseh srbskih delavcev.

kratkim imeli rdečkarji še vodilno vlogo, smo si v zadnjih mesecih postavili že dosti močno podružnico ZZD.

Naša podružnica ECŽ ZZD je sklicala za 21. t. m. sestanek v gostilni »Triglav« zraven remize, ki je bil dobro obiskan in so prisotni z velikim zanimanjem sledili izvajanjem govornikov.

Glede na dogodke v svetu in da se kljub temu ne popusti od resnega strokovnega dela, je bilo potrebno poročilo o zunanjepolitični in notranjepolitični situaciji, ki ga je podal prvobornik ZZD biv. narodni poslanec tov. Rudolf Smersu. V svojem lepo zasnovanem govoru je navzočim orisal značaj dogodkov v svetu in pomen sporazuma s Hrvati posebno glede interesov delavskega stanu. Za svoja izvajanja je tov. Smersu žel buren aplavz.

Strokovno poročilo ter pregled dela in borbe ZZD je podal zastopnik centrale ZZD tov. Albin Breznik, ki je delavcem tudi predložil, kako naš slovenski narodni strokovni pokret ZZD v sklopu Jugoslovanske delavske zveze raste in napreduje.

Blagoslovitev delavskega otroškega zavetišča

Pogumna in visoko krščansko socialno zavest izpričujoča je bila zamisel l. 1931 ustanovljene Vincencijske konference Srca Jezusovega, da se v najbolj sproletariziranem ljubljanskem predmestju, Zeleni jami, zgradi veliko otroško zavetišče, ki bo prevzelo skrb za duševni in telesni blagor tamkajšnje uboge, po večini sami sebi prepuščene mladine. Konferenca se je pod vodstvom predsednika provinciala g. Sedeja in misijonarja Čontale lotila izvedbe svoje zamisli z gorečo vneto. Zasnova je na široko nabiranje darov in s prvimi nabranimi sredstvi kupila od bivšega moščanskega župana Oražma parcelo ob Pokopališki cesti. Mestna občina ljubljanska, ki je zadnja leta zelo vneto za mladinsko skrbstvo, je konferenci priskočila na pomoč z večjim zneskom, ki ga je trikrat zapored postavila v svoj proračun, ljubljanska javnost sama pa je po svojih najboljših močeh podprla delo konference z milodari.

Blagoslovitev novega otroškega zavetišča se je razvila v prisrčno ljudsko slovesnost. Že pred 9. uro se je zbrala pred poslopjem novega zavetišča, ki je bilo okrašeno z mlaji, zastavami, zelenjem in primernimi napisi, velika množica ljudstva iz te četrti mesta. Med njimi so bili zastopnik g. bana banski inšpektor Sedlar, zastopnik odsotnega ljubljanskega župana načelnik dr. Stele, predsednik osrednje Vincencijske konference dr. Levčičnik, številni zastopniki V. K. Srca Jezusovega na čelu s predsednikom provincialom g. Sedejem, misijonarjem g. Čontalo in g. Vrtovcem, zastopniki ostalih ljubljanskih Vincencijskih in Elizabetinih konferenc, šempeterški župnik Košmerlj, moščanski župnik Jenko, ravnatelj salezijanskega mladinskega zavoda na Kodeljevem dr. Blatnik, zastopniki Zveze združenih delavcev, zastopnice Krščanskega žensk. društva in drugi. Med množico so bili otroci meščanske šole v Zeleni jami s profesorskim zborom pod vodstvom ravnatelja Mesojedca, šola pri Sv. Križu z učiteljskim zborom pod vodstvom upravitelja g. Brica, močna skupina zelenojamske mladine v enotnih zelenih oblekah s praporom in lepo število narodnih noš. Ko se je ob 9. pripeljal škof dr. Rožman, je doživel prisrčen sprejem. Najprej sta ga z otroško toploto pozdravila deklica in deček, za njima pa v izbranih besedah za-

stopnik konference g. Vrtovec. Moščanski pevski zbor pod vodstvom akademika Brica je zapel pozdravno pesem. Škof dr. Rožman je nato ob asistenci navzočne duhovščine opravil blagoslovitvene obrede, nakar je povzel besedo zastopnik ljubljanskega župana načelnik dr. Stele, ki je spregovoril o velikem pomenu pravkar blagoslovljenega otroškega zavetišča za to industrijsko četrt Velike Ljubljane. V naslednjih besedah je še orisal plemenita stremjenja mestne občine ljubljanske glede mladinskega socialnega skrbstva.

Škof dr. Rožman je nato v prostorni kapeli zavetišča daroval sv. mašo, med katero je moščanski pevski zbor pod vodstvom akademika Brica, ojačen z vojaškimi godbeniki, izvajal Tomčevo orkestralno mašo. Po evangeliju je imel ljubljanski nadpastir na zbrane vernike krasen nagovor, ki ga je navezal na dve veliki zapovedi današnjega evangelija: Ljubi svojega Boga iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše in iz vse svoje misli! Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe! V skladu s tema dvema zapovedima je zraslo to zavetišče, v katerem se bo udejstvovala resnična krščanska ljubezen. Vladika je poudaril nadalje, da je današnji svetovni meatež nastal prav zaradi tega, ker med narodi in posamezniki ni več krščanske ljubezni, ni več ljubezni do Boga in ni več ljubezni do bližnjega. Z živimi besedami

je predočil navzočnim, da je tudi za naš narod potrebno, da zagori v srcih vseh njegovih udov goreča krščanska ljubezen, katere plemeniti sadovi so edini sposobni, da nas rešijo najhujšega. — Globoke, za današnji čas tako primerne škofove besede so globoko dojmile zbrane.

Po maši je bilo darovanje za zavetišče, nato pa so si ljudje ogledali notranjost novega poslopja. Pametna je bila misel graditeljev, da naj se zgradi zavetišče v večjem obsegu, kakor pa je morda trenutno potrebno, kajti tako bo poslopje ustrezalo za daljšo dobo brez novih prizidav. Zaenkrat se vsi prostori še ne bodo uporabljali. Notranjost zavetišča je urejena po predpisih moderne higijene. Vsi prostori so veliki, zračni in svetli. V kleti je velika kuhinja, razne shrambe ter prostorna jedilnica. V pritličju je prostor za otroški vrtec in drugi dnevni prostori. Prav tako so dnevni prostori v prvem nadstropju, v drugem nadstropju pa so spalnice za one otroke, ki ne morejo prebivati pri svojih starših. V zavod so se že naselile usmiljene sestre sv. Vincencija Pavelskega, v katerih izkušenih rokah bo vodstvo zavetišča.

Zelenojamska proletarska mladina poslej ne bo več zapuščena in izpostavljena nevarnim vplivom svoje okolice, nego bo v novem zavetišču ob žaru iskrene krščanske ljubezni rasla v polnovredne koristne člane človeške družbe.

Sprememba v SUZOR-ju

Novoimenovani poverjenik Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu je prevzel svoje posle. Preteklo soboto dopoldne je dosedanji predsednik ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu g. Marko Bauer, generalni tajnik industrijske zbornice v Zagrebu izročil svoje posle novoimenovanemu poverjeniku g. Juriju Gašparcu, publicistu in velikemu županu v pokouju. Izročitev poslov je bila opravljena v navzočnosti odposlanca ministra za socialno politiko in narodno zdravje načelnika odseka za socialno zavarovanje g. Dragoljuba Jankoviča. Ob tej priliki se je dosedanji predsednik ravnateljstva g. Marko Bauer poslovil od navzočih vodilnih uradnikov

Osrednjega urada in se jim zahvalil za njihovo dosedanje delovanje ter jih prosil, naj vse svoje moči posvetijo tudi naprej koristim ustanove delavskega zavarovanja in pri vsem podpirajo novoimenovanega poverjenika pri opravljanju njegovih poslov. Poverjenik g. Jurij Gašparac je, ko so mu bili predstavljeni vsi navzoči vodilni uradniki, apeliral na uradnike, naj tudi naprej opravljajo svoje dolžnosti vestno v korist zavarovanega delavstva in nameščenstva. V imenu uradništva se je poslovil od dosedanjega predsednika ravnateljstva in pozdravil novoimenovanega poverjenika generalni ravnatelj Osrednjega urada g. Rudolf Matjačić.

Iz zelenega Prekmurja

NAŠI RDEČKARJI TUDI STOPAJO NA PLAN

V zadnjem času so postali naši rdečkarji zelo agilni. Mednarodno politično napetost skušajo čim bolj izrabiti in so vsled tega začeli po celem Prekmurju ustanovljati društva Pocljevega fabrikanta, potem katerih društev hočejo s svojo brezvestnostjo razširiti med naš kmečki narod neko pričakovanje, ki ni nič drugega kot neumna domišljija nedoraslih fanatikov. Da bodo naši pošteni kmetje in tudi naši delavci tej veliki vnetosti rdečo internacionalo obrnili hrbet, je vsakomur jasno, saj nam to tudi jamčijo imena, katera se pojavljajo v zvezi teh novotarij. Ti ljudje mislijo, da naš kmet ne pozna njihove propagande, ki je vse kaj drugega kot načelnost in doslednost, ker ti ljudje pridejo s svojo propagando v protislovje sami s seboj. Pa ne samo naš kmet, ampak vsak pošten Slovenec bo pokazal hrbet takim brezvestnim špekulantom. Tudi čas sam bo gotovo obračunal s takimi levičarskimi voditelji, ker pri nas bo le tisti imel uspeh, ki bo pošteno delal ter se držal dosledno svojega programa.

SEZONSKI DELAVCI SE VRAČAJO IZ INOZEMSTVA

Tudi v izseljevanje našega delavstva so mednarodni dogodki prinesli velik preokret. Delavci se vračajo iz inozemstva, pa če tudi njihove pogodbe še niso potekle. Pa tudi taki, ki so že po več let bili v inozemstvu, se vračajo. Svoji izseljencev hodijo okrog Borze dela in iščejo načinov, kako bi mogli spraviti čim prej domov svojce iz inozemstva. Vsak delavec si želi v teh razburkanih časih nazaj v svojo domovino, kjer se živi tako lepo in mirno. V časopisju čitamo te dneve mnogo poročil o vračajočih se delavcih, a te vesti so si pa tako nasprotne, da si človek težko ustvari pravo sliko. Res je eno, da so nam ti dogodki pokazali, da je izseljevanje nesreča za naš narod in da izseljevanje ne sme in ne more biti odrešitev našega sezonskega delavstva. Slišala so se že tudi vprašanja, kaj o spomladi z našimi sezonskimi delavci, če ne bodo mogli več v inozemstvo. Mnenja smo, da ta vprašanja ne smejo ostati samo pri časopisnih poroči-

lih, ampak morajo vsi tisti, ki so za to poklicani, že danes začeti z reševanjem tega vprašanja in da se to vprašanje mora rešiti že sedaj, da ne bo spomladi v tem pogledu kakega zastoja.

Omeniti moramo še, da se Izseljeniški odsek pri ministerstvu socialne politike v Beogradu mnogo trudi, da bi olajšal sedanjí težki položaj naših sezonskih delavcev v inozemstvu in vsled tega je bila sklicana konferenca pri Izseljeniškem komisarijatu v Zagrebu, na katero sta bila povabljena tudi šefa mariborske in mursko-sob-

NA POLJSKEM

Na poljskem ozemlju se je odigrala nova odločitev. Nemci in sovjeti so se sporazumeli o tem, kako si razdele Poljsko. Dne 22. t. m. je bilo objavljeno, da si Nemčija in sovjeti razdele Poljsko po tej črti od severa proti jugu: reka Pizja, Narev, Visla in Sań. Boljševiki dobe nekaj več kot polovico Poljske in bo njihova meja na jugu tekla vzdolž cele bivše romunsko-poljske, madžarsko-poljske in ob enem delu slovaške meje.

Varšava se še vedno brani; v ostalem so boji na Poljskem končani.

ROMUNIJA

V četrtek, dne 21. septembra je bil v Bukarešti ubit predsednik vlade Calinescu. Na ulici so ga v njegovem avtomobilu ubili člani razpuščene fašistične organizacije »Železne garde«. Z vodstva romunske politike se je tako umaknil mož, ki je bil v notranji politiki odločen nasprotnik fašizma, ki je bil v službi tujine, in je z močno roko hotel urediti v Romuniji razmere, tako da bi si romunsko ljudstvo lahko samo urejalo svoje razmere. Ker je bil tako v romunskih zadevah trden in odločen, je tudi v zunanji politiki zahteval, da naj bo romunska politika samostojna in vredna mož, ki žele na svoj lastni način urejati romunsko državno življenje. Zato je zagovarjal neodvisnost romunske zunanje politike in strogo nev-

tralnost v sedanji vojni. Bil je velik prijatelj Anglije in Francije, člani »Železne garde« pa so se zakleli, da ga bodo odstranili. Vse morilce so še isti večer polovili, jih na kraju, kjer so ubili Calinesca, postrelili in njihova trupla pustili ležati na kraju umora 24 ur. V ostalih delih Romunije so naslednji dan postrelili nad 400 vodilnih članov »Železne garde«.

NEMČIJA

Kancler Hitler je 19. t. m. govoril v Gdansk. Hitler je o zvezi z boljševiki poudaril predvsem to, da je njeno bistvo tudi v tem, da sta se Nemčija in Sovjetija sporazumeli, da Poljska po versajski pogodbi nikdar več ne bo vstala. Zato jamčita Nemčija in Sovjetija. Prav tako je omenil Hitler, da so nemški nameni na vzhodu Evrope zelo omejeni, in to tako, da ne bo nikdar prišlo do sporov med Nemčijo in Sovjetijo. Na vzhodu bo torej sedaj vladal mir, Poljske ni več in Anglija in Francija ji nista mogli pomagati. Zato so prenehale vse obveze zapadnih velesil na vzhodu Evrope in zato je vojska na zapadu nepotrebna.

FRANCIJA

Dva dni za Hitlerjem je govoril predsednik francoske vlade Daladier, ki je odločno izjavil, da je francoska vlada sklenila, prav tako kakor angleška vlada, da

Beleške

RESNICE SE BOJE

Jeseničana Malenšek Franc in Mavec Jože sta se vrnila iz Španije. Preden sta šla tja, sta bila marksista. Ko sta se vrnila, sta se spreobrnila. »Delavska politika« pa za spreobrnitev ni vedela in resnice ne pozna, kakor jo sedaj poznata Malenšek in Mavec. Pisala jima je, naj ji napišeta in narišeta Španijo, kakor je, da njihovo sliko priobči. Slika pa, ki sta jo v pismu orisala Malenšek in Mavec, marksistom ni prijazna, ni zanje lepa, ampak grda. Marksisti pri »Delavski politiki« so se resnice ustrašili, pa opisa niso priobčili zato, da bi naše delavstvo vendar do spoznanja ne prišlo. »Delavska politika« se je lepo potuhnila in članka ni priobčilo, priobčil pa je članek naknadno jeseniški list »Na mejah«. Mislimo, da bi bilo leprav, če bi »Delavska politika« tistim, ki jo berejo, upala resnico povedati tudi, če bi bralci potem zavrgli zlagani marksizem. Tega ni storila. Zato pravimo: do resnice jim ni, resnice se boje, da delavstvo v temi drže.

NACIZEM IN BOLJŠEVIZEM

Nacizem je bil začetkoma reakcija proti boljševizmu. Na velikem kongresu NSDAP v Nürnbergu l. 1935. je izjavil Alfred Rosenberg: »Z boljševizmom ni mogoče sklepati kompromisov... Smo ob prelomu evropske zgodovine. Vihar podzemlja kaže v današnjih dneh iste simptome kot doba, ko je bil stari svet antike ogrožen. Nevarnost, ki ogroža narode 20. stoletja, se imenuje boljševizem... Z nazori Lenina in tovarišev... svet ne more sklepati kompromisov; samo v brezkompromisnosti, ki je svetovnonazorno utemeljena, je trajna zmaga. Mislimo, da je nacionalsocialistično gibanje dalo v tem pogledu zgled vsem drugim narodom.

Zdaj, v trenutkih velikih odločitev, se rdeča zvezda druží s kljukastim križem. Hudič nikoli Belcebuba ne preganja!

ENE SORTE TIČI...

Akademsko društvo »Zarja« je imelo v Bohinju svoj socialni teden. O društvu »Zarja« so padle na zborovanju inteligentov ob kongresu Kristusa Kralja posebno značilne besede. Katoliški inteligenti so te izjave z odobravanjem pozdravljali. Med inteligenti so bili tudi mnogi odličniki, vseučiliški profesorji in celo škofje. Društvo »Zarja« po teh izjavah ne spada v katoliški krog.

Društvo »Zarja« je imelo svoj tečaj. Udeležili so se ga nekateri, o katerih se je kongres čudil, kako morejo z »Zarjo« sodelovati. O socialnem tednu tega društva je poročala tudi »Delavska pravica«. Ona se ni nič čudila ne »Zarji« in ne gospodom, ki so tamkaj sodelovali in pri rušenju disciplinirane katoliške skupnosti s tem pomagali. »Delavska pravica« je ta tečaj do neba povzdigovala in tako priznala zopet ponovno, da sama spada, kamor spada »Zarja« — v obsodbo, ki jo je izreklo nad njo zborovanje katoliških inteligentov ob kongresu Kristusa Kralja. »Del. pravica« se nič ni motila. Tudi mi se nič ne čudimo »Del. pravici«: ene sorte tiči skup lete.

Svet v frontah

se bo Francija vojskovala naprej, dokler se ne popravijo vse krivice in dokler ne bo poravnano nasilje, ki je bilo z napadom storjeno Poljski. Daladier je odločno zavrnil misli, da bi se Francija kdaj mogla ločiti od Anglije. Kajti Anglija in Francija se borita zato, da bi Evropa zopet zadihala v svobodi in da se evropski narodi ne bi več bali za svoj obstoj in svojo svobodo, ker so majhni ali pa sosedni naroda, ki je navajen, da mu vlada nasilje. Daladier je v svojem govoru ostro obsodil tudi to, na kakšen način so boljševiki vdrli na Poljsko.

ITALIJA

Poročajo, da je Italija umaknila z dodekaneških otokov, ki leže pred turško maloazijsko obalo, vsa vojaška ojačenja, ki so bila v letošnjem poletju poslana tja. Na tem važnem italijanskem vojnem oporišču so ostale samo redne posadke.

AMERIKA

V Washingtonu se je sestal ameriški kongres na izredno zasedanje, ki ga je sklical Roosevelt zato, da naj se spremeni zakon o ameriški nevtralnosti. Dosedanji ameriški nevtralnostni zakon prepoveduje namreč izvoz orožja in vojnih potrebščin iz Zedinjenih držav v države, ki so zapletene v vojno.